

УДК 811.111'42

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2021.28.235563>

Д. О. Побережний.

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
аспірант кафедри англійської філології*

МАЛІ РОЗПОВІДІ ПРО БРЕКЗІТ У КОМЕНТАРЯХ ДО ПОСТІВ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ "ФЕЙСБУК"

Дослідження присвячено аналізу малих розповідей про Брекзіт у коментарях до постів у "Фейсбуку". Мала розповідь є маргінальним різновидом наративної діяльності, відрізняючись від прототипового наративу за низкою параметрів, до яких належать способи розповіді, місце розповіді та учасники ситуації.

Ключові слова: Брекзіт, вербальні та невербальні засоби, мала розповідь, наративна діяльність, соціальна мережа "Фейсбук".

Постановка наукової проблеми, аналіз поля дослідження та його актуальність. У статті розглядаються малі розповіді про Брекзіт, які оприлюднено українськомовними користувачами соціальної мережі "Фейсбук" у коментарях до постів. Малі розповіді є порівняно новим об'єктом наукових розвідок, появі якого сприяли парадигмальні зміни у суспільних науках, зокрема, наратології.

На початковому етапі становлення наратології як науки, часові межі якого співпадають із пануванням структуралістської парадигми у суспільних науках, об'єктом дослідження були художні та автобіографічні твори, що розповідають про минулі події, які мали початок, середину та кінець, тобто характеризуються завершеністю та самодостатністю. Зміст терміна "наратив", відповідно, визначався на основі структурно-текстових критеріїв (див., наприклад, [11]).

У постмодерну епоху увагу наратологів привернули неканонічні наративні форми, інтенсивний розвиток яких був викликаний появою Інтернету. До їх числа належать, зокрема, малі розповіді (small stories) [2, 3], тобто такі різновиди наративної діяльності, які відрізняються від канонічних наративних форм. До їх числа належать розповіді про нещодавні, майбутні чи гіпотетичні події, які відомі учасникам спілкування, натяки на попередні висловлювання, ухиляння від розповіді або відмова розповідати [1, с. 116–117]. Малі розповіді зазвичай не відповідають критерію структурної завершеності, тобто наявності початку, середини та кінця, експліцитної оцінки тощо. Вони, як правило, невеликі за розміром, характеризуються плинністю, пластичністю та відкритістю. Середовищем їхнього побутування є повсякденні контексти і життєві ситуації, які нерідко пов'язані з новими, електронно-опосередкованими різновидами дискурсу.

Дослідники малих наративів [2, 3] вважають, що у сучасних наратологічних студіях відбувся парадигмальний зсув, що несе у собі антиесенціалістську позицію щодо ідентичності, суспільства та культури, адже теоретичним та філософським настановам про незмінний набір властивостей будь-якого наративу бракує експланаторного потенціалу для пояснення наративів нових медіа та сучасних дискурсів. У фокусі уваги дослідників малих розповідей [7, с. 257] опиняється не

структура, а множинність, фрагментарність, контекстуальна залежність та перформативність дискурсивних процесів.

Зміна парадигмальної настанови зумовила посилення уваги науковців до соціальної природи наративу, який розуміється не як текст, оповідь чи гасло, а як соціальна практика, що вплетена в певну подію, за межами якої стоять спричинені нею траєкторія та історія [6, с. 520].

Належність дослідження до нової – діяльнісної – парадигми наратологічних студій є свідченням **актуальності** здійсненого дослідження малих розповідей про Брекзінт у соціальній мережі "Фейсбук". Своєчасність дослідження підсилюється суспільною значущістю виходу Великої Британії з Євросоюзу.

Об'єктом дослідження є малі розповіді про Брекзінт в українськомовному сегменті соціальної мережі "Фейсбук", а **предметом** – способи и засоби розповіді, вказівки на місце і час розповіді та учасників відповідної ситуації.

Метою аналізу є визначення специфіки малих розповідей про Брекзінт за зазначеними параметрами. **Завданнями** роботи є, по-перше, виявлення притаманних малим розповідям про Брекзінт вербальних і невербальних засобів, по-друге, з'ясування, в який спосіб актуалізується місце та час розповіді, по-третє, які лінгвальні засоби використовуються задля актуалізації учасників відповідної ситуації.

Для дослідження малих розповідей застосовуються інші евристичні процедури, ніж для канонічних різновидів наративної діяльності. У пропонованому у цій статті аналізі за основу взято **методику** А. Георгакопулу [3], яка розглядає неканонічні різновиди наративної діяльності у трьох ракурсах: 1) способи і засоби розповіді (ways of telling), 2) місце й час розповіді (sites), 3) учасники ситуації розповідання (tellers). **Методами** дослідження є дискурсивний та контекстуальний аналіз.

Матеріалом дослідження слугували 78 малих розповідей про Брекзінт, отриманих шляхом суцільного відбирання з українськомовного сегменту соціальної мережі "Фейсбук" у 2016-2021 рр. (правопис оригіналу збережено).

Наукова новизна дослідження зумовлена тим, що малі розповіді про Брекзінт українською мовою ніколи донині не були об'єктом наукового вивчення, зокрема, в аспекті аналізу їхніх властивостей у трьох дослідницьких ракурсах.

Теоретичне значення цієї наукової розвідки визначається тим, що вона розбудовує теоретичні підвалини наратології шляхом уточнення характеристик малих розповідей як непрототипового різновиду наративної діяльності. **Практична цінність** дослідження полягає у можливості використання здобутих даних у лекційному курсі з лінгвокраїнознавства, спецкурсах із лінгвістики тексту та наратології, а також на заняттях із практики англійської мови.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування результатів дослідження. Наукові розвідки малих розповідей є синтезом напрацювань представників різних дисциплін (соціолінгвістика, аналіз дискурсу, біографічні дослідження тощо). Мультидисциплінарність підходів до розгляду малих розповідей відбивається у моделі, що її пропонує А. Георгакопулу [3]. Ця модель поєднує три відмінних, але взаємопов'язаних ракурси аналізу: способи і засоби розповіді, місце й час розповіді, учасники ситуації розповіді. Розглянемо їх у цьому порядку.

Способи розповіді охоплюють різні семіотичні засоби (вербальні та невербальні), що застосовуються у розповіді, її інтеракціональні особливості, інтертекстуальні посилання на інші історії. Розглянемо приклади.

Анатолій Моцпан

(1) Прочитав сьогодні думку на сторінках в ФБ Президента України Петра Порошенка та Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана щодо результатів референдуму у Великобританії. Спокійна, виважена позиція. В той же час майже на всіх телеканалах політики, політологи та журналісти розбирають ситуацію навколо Великобританії з певним відтінком негативних наслідків для України та навіть паніки. У мене просте питання, (2) а що, Герої Небесної Сотні загинули на Майдані, а нині бійці АТО, за те, щоб Великобританія залишилася в ЄС? На мою думку, головна задача нашої влади – президента, парламенту та уряду, а також Українського народу забезпечити перехід на прогресивні стандарти життя США, провідних країн ЄС, в тому числі і Великобританії, інших розвинутих країн та регіонів світу, побудова демократичної держави. Так, можливо, деякі негативні наслідки референдуму у Великобританії для ЄС, а також для України будуть. Але це ніщо поряд з тією стратегічною задачею, яку нам належить здійснити (24 червня 2016).

У цьому коментарі, як і в усіх коментарях до постів у соціальній мережі "Фейсбук", наявні інтертекстуальні зв'язки зі змістом посту, до якого він відноситься (підкреслення 1). Оповідач ставить гостре питання (підкреслення 2) з метою спонукати читачів висловити власну думку з приводу того, чи варто українцям втрачати життя за те, щоб Брекзит не відбувся. Це імплікує негативне ставлення оповідача до події виходу Великої Британії з Євросоюзу.

Galina Wolczynska

Тривожний дзвоник для всієї Європи. Кремль руками правих і лівих радикалів сіє розбрат і використовує давню стратегію "Розділяй і володарюй" Або Європа це збагне і розділить саму Росію, або Росія приведе світ до війни :((24 червня 2016).

У цій малій розповіді спостерігаємо використання екстралінгвальних семіотичних засобів (емотикон), що експлікує емоційний стан оповідачки, який вона має під час обмірковування новини, а також інтертекстуальне вкраплення – відому максимуму римського сенату (підкреслено), що свідчить про занепокоєність авторки.

Немеровский Иван

За успех нашего безнадёжного дела!

(24 червня 2016)

Вживання мему – креолізованого семіотичного утворення, що поєднує зображення з текстом, – також є прикладом малої розповіді, в якій наявний інтертекстуальний зв'язок із загальновідомим у радянські часи крилатим висловом. Іронічна забарвленість малої розповіді підсилюється зображенням українського президента того часу як пияки, з типовим виразом обличчя та чаркою у руці.

Однак частіше автори малих розповідей вдаються до застосування афоризмів, поєднуючи сюжети відомих казок і байок, наприклад, байки І. Крилова “Лебідь, шука і рак”.

Тетяна Бабинець

Так, все правильно. Про нових стратегічних партнерів і новий геополітичний чотирикутник...Та тільки, на жаль, це не із зеленським! Угода з Британією - то зусилля одного "лебедя", а "рак" зі "щукою" продовжують тягнути Україну в "пучину".. Як думаєте, "лебідь" підніме цих "щуків" разом з "телегою" в повітря?!...Словом, Вова, Ростов уже чекає.... (17 липня 2016).

У малих розповідях спостерігаємо наявність зв'язків з культурними подіями у світі, що мають відношення до Брекзиту, наприклад, Євробаченням:

Bogdan Logunov

Великій Британії зробили брекзит і журі, і глядачі. Нуль балів, я такого не пам'ятаю... Євробачення зламалось, несить інше (23 травня 2021).

2. **Місце та час розповіді** охоплює її ситуаційний контекст, наприклад, фізичні умови, в яких відбувається оповідна діяльність, інструменти спілкування, що використовуються учасниками.

За цим критерієм малі розповіді про Брекзит характеризуються електронною опосередкованістю. Важливим є контекст, що формує тред малих розповідей, а також група або сторінка, де відбувається оповідь.

Так, на сторінці экс-міністра інфраструктури Володимира Омеляна пост про Брекзит (див. Додаток А) має політичний характер, тому й малі розповіді у коментарях до нього фокусуються на політичному аспекті взаємин України з Великою Британією, політичною ситуацією у світі.

Василь Павленко

Британія після виходу з Євросоюзу демонструє всьому світу, що вона тепер уже знову самостійний гравець у світовій політиці і її вплив на геополітичні процеси в світі буде тільки поширюватися (9 жовтня 2020).

7 лайків

У цій малій розповіді спостерігаємо інтертекстуальну пов'язаність із темою та риторикою поста. Розповідь має лише текстову форму, що свідчить про серйозне ставлення автора до обговорюваної проблеми. Автор не формує додаткових інтертекстуальних зв'язків з іншими розповідями. Лайк є тим медіаційним інструментом, що дозволяє оповідачам та іншим користувачам виразити власну позицію відносно змісту малої розповіді. Одним з особливостей цього медіаційного інструменту є те, що відсутність лайка може свідчити про незацікавленість або несхвалення оповідача або користувача, схильність прислуховуватись думок інших оповідачів.

3. **Учасники ситуації розповіді** співвідносні з конкретними ролями і навіть можуть мати власні біографії.

На відміну від малих розповідей в усному мовленні, електронно опосередковані малі розповіді у мережі "Фейсбук" характеризуються рівноцінними ролями у розповідній діяльності, а також імпліцитністю біографічних відомостей.

Виокремлюються три найбільш розповсюджених піджанри малих розповідей, що включають останні новини (джерелом формування яких все частіше виступають соціальні мережі), коли оповідачі “діляться повідомленнями про події одразу ж, оскільки вони все ще розгортаються” [3, с. 42], прогнози, у яких оповідач буде казковий світ подій, які ще не відбулися [там само, с. 47], а також спільні розповіді, що за змістом близькі до канонічних наративів, адже повістують про минулий досвід.

У малих розповідях про Брекзїт спостерігаємо домінування жанру останніх новин; наявний також змішаний жанр, коли у малих розповідях поєднуються останні новини та прогнози, наприклад:

Вікторія Хлєбнікова

По agreement з Великобританією: як завжди, клоуни трублять про "історичну подію" сором'язливо замовчуючи, що підписано continuing agreement – тобто це раз підтверджена угода, вже підписана Порошенком.

Ця Угода замінить Угоду між Україною та ЄС, коли її дія припинить поширюватися на Британію із завершенням перехідного періоду після виходу з Євросоюзу. Ключові слова - Угода почне діяти, коли Великобританія вийде із Євросоюзу, та у відповідності до тарифів і квот.

Тобто, звичайна пролонгація того, що є наразі, у разі виходу Великобританії із діючих угод із ЄС.

Імітація бурхливої діяльності зелених большевічків! (с) (8 жовтня 2020 року)

Цікавим у цій малій розповіді є те, що авторка вживає екстралінгвальний засіб у формі знака охорони авторського права © для цитування офіційної заяви.

Софія Суптель

Енергія має бути чистою, бо така, що у нашій владі є на сьогоднішній день, переверне всю Європу з ніг на голову. Не приведи, Господи, зайти брудній українській політиці туди (24 червня 2016).

У наведених вище прикладах спостерігаємо, що учасників ситуації розповіді можливо встановити через ім'я та прізвище, а також зображення аватару соціальної мережі "Фейсбук".

Висновки та перспективи дослідження. Аналіз малих розповідей набуває популярності серед дослідників дигітальної наратології, володіє значним експланаторним потенціалом для роботи соціологів та психологів, наприклад, під час співбесіди, консультування, в освітніх дослідженнях, дослідженнях представленості політичних діячів у мережі Інтернет, гендерної та національної ідентичності тощо.

Малі розповіді про Брекзїт в українськомовному сегменті соціальної мережі "Фейсбук" характеризуються різноманіттям вербальних та семіотичних засобів, управлінням взаємодією під час розповіді, інтертекстуальними посиланнями на прецедентні тексти та ситуації. Найбільш поширеним жанровим різновидом малих розповідей про Брекзїт є останні новини, хоча цей піджанр може гібридизуватися, поєднуючи новини з прогнозами.

Перспективи дослідження порушеної проблематики вбачаємо у вивченні стансу оповідача стосовно Брекзїту.

Додаток А

Volodymyr Omelyan

Я ж обіцяв хвалити владу, якщо є за що? Так би мовити, «реєстрові критики» про позитив. Вважаю візит Зеленського в Велику Британію своєчасним і вдалим. Момент використано на 100%, лишень треба було просити не про План Дій щодо Членства в НАТО, а членство в НАТО. Британія – це велика імперія зі стійким імперським духом. З ЄС не вийшло, отже треба шукати нові напрямки розширення. Дуже вдало було використано військові навчання напередодні британських спецпризначенців на українському півдні. «Вперше з другої половини ХІХ сторіччя ми біля воріт Криму», – як писала британська преса під час цих навчань. Політика – це не лише стратегія чи холодний розрахунок. Це і

емоції, оплески, захват натовпу. Британії вони сьогодні конче потрібні, щоб довести усім і самій собі, що Брекзит – це не страшно і світ клином на ЄС не зійшовся. Ми – імперія!

Плюс, як і Росії у партнерстві з Китаєм треба нарощувати власну геополітичну вагу за рахунок підкорення сусідніх народів, так і Британії нині у партнерстві зі США, щоб не перетворитися на Рах Амерікана, слід будувати власні форти. Перший регіон визначено – Британія повертається в Східну Європу, поруч із «фортом Трампа» в Польщі постане «Черчілль Тауер» в Україні. Тому підписано угоду про вільну торгівлю між Україною і Великою Британією, яка по суті нічого не змінює у порівнянні з існуючою Україна-ЄС, але є першою такою британською угодою з іншою державою після її виходу з ЄС. Тому надано британський кредит на 1.25 млрд фунтів на розвиток українського москітного флоту. Британія ж володарка морів. Міністр закордонних справ України прохопився про британську морську базу в Україні, але його завбачливо зупинив Єрмак. По-перше, для цього потрібні зміни в Конституцію України (можна ще одним варіантом це зробити, але про це пізніше 😊), по друге, Єрмаку важко буде пояснити своїм російським господарям в Кремлі і проросійським маргіналам в Україні, як це «наш» президент Зеленський і відкриває базу НАТО в Україні. Враг у варот!

Для України - це серйозна геополітична гра. Британія – давній союзник США.

На відміну від французького паціфізму «Європа від Лісабона до Владивостока» і складного балансування проросійського великого німецького бізнесу, Лондон чітко знає, де знаходиться імперія зла і пролягає залізна завіса. Та й не всі лорди забули, де донедавна були британські колонії в Азії.

Якщо настільки ж продуманим і підготовленим стане візит Президента Польщі 11 жовтня в Україну - на наших очах може народитися новий геополітичний чотирикутник: Вашингтон-Лондон-Варшава-Київ. Президент Кваснєвський нещодавно публічно підказав нинішньому польському президенту, що заради майбутнього з Україною варто забути помилки минулого і, можливо, навіть переступити через власну партію.

І тоді Європа буде виглядати геть по іншому. На жаль для нас, 2021 рік у цьому випадку буде кривавим, але такого шансу на перемогу ми ще не мали ніколи.

Особливо, якщо не втратити Туреччину і вміло вести переговори з Ердоганом.

А до чого тут Зеленський, запитаєте Ви?

Ні до чого, насправді. Він тішиться зустріччю з королівською сім'єю, візитом в бункер Черчілля (правда, відрізняється від духовного бункера Єрмака? 😊) і думає, що він привіз 2,5 млрд фунтів британських грошей (насправді, ні. Цей «кредит» експортного агентства Британії - просто гарантія британських інвестицій у «невідому» країну з боку офіційного Лондона, якщо щось піде не так). Якщо Зеленський буде достатньо розумним, не буде «бікувати» і діятиме за сценарієм – замість Ростова його завжди чекатиме Лондон після дострокового завершення повноважень. А якщо ні – тоді Ростов.

До речі, за українських олігархів я теж спокійний. Лондонський суд і власна дорога нерухомість – прекрасний аргумент бути слухняним підданим корони не лише де-юре, але й де-факто. І я не про коронавірус 😊 Дякую Великому Архітектору всього цього 🙏

Література

1. De Fina A., Georgakopoulou A. Analyzing narrative. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 240 p.
2. Georgakopoulou A. Thinking big with small stories in narrative and identity analysis. Narrative Inquiry, 16(1), 2006. P. 129–137.
3. Georgakopoulou A. Small stories, interaction, and identities. Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins, 2007.

4. *Georgakopoulou A.* Narrative analysis and computer-mediated communication. In S. C. Herring, D. Stein & T. 14 Social Media + Society Virtanen (Eds.) *Pragmatics of computer-mediated communication*. Berlin, Germany: De Gruyter Mouton, 2011. P. 695–716.
5. *Georgakopoulou A.* Small stories research and social media practices: Narrative stancetaking and circulation in a Greek news story. *Sociolinguistica*, 27(1), 2013. P. 19–36.
6. *Georgakopoulou A.* Small stories transposition and social media: A micro-perspective on the “Greek crisis.” *Discourse & Society*, 25(4), 2014, P. 519–539.
7. *Georgakopoulou A.* Small stories research: Methods–Analysis–Outreach. In A. De Fina & A. Georgakopoulou (Eds.) *The handbook of narrative analysis*. Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2015, P. 255–272.
8. *Georgalou M.* Constructions of identity on Facebook: A discourse-centred online ethnographic study of Greek users (PhD thesis). Lancaster University, Lancaster, UK, 2014.
9. *Georgalou M.* “It’s very awful and none of us had expected it”: Greek crisis and stance-taking on Facebook. *Proceedings of the 7th Athens Postgraduate Conference of the Faculty of Philology, National and Kapodistrian University of Athens, Athens, Greece*. Athens, Greece: University of Athens, 2014. URL: http://www.marizageorgalou.com/uploads/3/9/6/7/39674150/greek_crisis_and_stance-taking_on_fb.pdf
10. *Labov W.* *Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972.
11. *Page R.* *Stories and social media: Identities and interaction*. London, England: Routledge, 2012.

Д. О. Побережный,

*Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина,
кафедра английской филологии*

МАЛЫЕ РАССКАЗЫ ПРО БРЕКЗИТ В КОММЕНТАРИЯХ К ПОСТАМ В СОЦИАЛЬНОЙ СЕТИ «ФЕЙСБУК»

Исследование посвящено анализу малых рассказов о Брексите в комментариях к постам в "Фейсбуке". Малые рассказы являются маргинальным видом нарративной деятельности, отличающейся от прототипического нарратива по ряду параметров, к которым относятся способы и средства повествования, место повествования и участники ситуации.

Ключевые слова: Брексит, вербальные и невербальные средства, малый рассказ, нарративная деятельность, социальная сеть "Фейсбук".

D. O. Poberezhnyi,

*V.N. Karazin Kharkiv National University,
Department of English Philology*

SMALL STORIES OF BREXIT IN COMMENTS TO POSTS ON THE SOCIAL NETWORK "FACEBOOK"

Research into small stories, which is becoming increasingly popular with digital narratologists, has a significant explanatory potential for sociologists and psychologists. This study belongs to the new paradigm of narratological investigations, which is the evidence of its timeliness, enhanced by the social significance of Britain's withdrawal from the European Union.

The object matter of the study are small stories of Brexit in the Ukrainian segment of the social network "Facebook", its subject matter being the ways and means of storytelling,

indications of the place and time of the story and the participants in the storytelling situation. The aim of the analysis is to examine small stories about Brexit according to these parameters.

The analysis proposed in this article is based on the method of A. Georgakopoulou, which consists of three distinguishable and interconnected levels of analysis: 1) ways of telling, 2) sites, 3) tellers. The research methods used here are discursive and contextual analysis.

The objectives of the work are: first, to identify verbal and non-verbal means used in small stories about Brexit; second, to determine how the place and time of the story are actualized, and third, to determine what linguistic means are used to actualize tellers.

The sample includes 78 small stories of Brexit, which have been obtained by continuous selection from the Ukrainian segment of the social network "Facebook" in 2016-2021.

Small stories of Brexit in the Ukrainian segment of the social network "Facebook" are characterized by a variety of verbal and semiotic means, management of interaction during the story, intertextual links to precedent texts and situations. The most common genre of small stories of Brexit is breaking news, although this subgenre can hybridize by combining breaking news with projections. We see the prospects for further research in the study of the narrator's stance towards Brexit.

Key words: Brexit, verbal and nonverbal means, small story, storytelling, social network Facebook.